

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

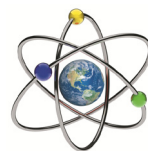

No7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 418 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdullaxatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi.....	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli	306
Ametova Guljamila Elbrusovna	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish	310
Baydjanov Bekzod Xaitboyevich	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
Choriyeva Feruza Amrullayevna	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi	317
Darmonov Allayar Abdilxaq uli	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
Ergasheva Anbar Shaymardan qizi	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlari va psixologik yondashuvlar	324
Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish	334
Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini	346
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari	361
Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash	365
Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri	375
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish	382
Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности	386
Марасулова Доно Нигматуллаевна	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati	389
Ungarbayeva Ayman Davletbayevna	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'l boshchisi	393
Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish	396
Yulchiyeva Shoxsanam	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе	399
Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
Р. К. Аюезова	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
Хайдарова Гулинур Нурбек кизи	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов	411
Чинкулова Гулмехра Бахроновна	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINI INTEGRATIV O'QITISHGA METODIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

UDK: 371.11(045)

Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Alfraganus universiteti

ORCID: 0000-0001-9294-6191

Annotatsiya: So'nggi yillarda "oliy ta'lim bilan qamrov darajasini oshirish, xalqaro standartlar asosida yuqori malakali, kreativ va tizimli fikrlaydigan, mustaqil qaror qabul qila oladigan kadrlar tayyorlash, ularning intellektual qobiliyatlarini namoyon etishi hamda ma'naviy barkamol shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish" ustuvor vazifalar sifatida belgilangan.

Kalit so'zlar: integrativ o'qitish, modifikatsion ko'rinish, ta'lim sivilizatsiyasi, faoliyatga yo'naltirilgan kompetensiyaviy yondashuv, ta'lim paradigmasi, zamonaviy tendensiyalar, fan, g'oya, bilim, ko'nikma, malaka.

Abstract: In recent years, the priority tasks of the higher education system have been defined as follows: expanding access to higher education; training highly qualified, creative, and systemically thinking specialists capable of making independent decisions; and creating the necessary conditions for realizing their intellectual potential and developing them as spiritually mature individuals based on international standards.

Key words: integrative teaching, modified model, educational civilization, activity-based competence approach, educational paradigm, modern trends, science, idea, knowledge, skill, competence.

Аннотация: В последние годы приоритетными задачами системы высшего образования определены: расширение охвата высшим образованием; подготовка высококвалифицированных, креативно и системно мыслящих кадров, способных принимать самостоятельные решения; создание необходимых условий для реализации их интеллектуального потенциала и формирования духовно зрелой личности на основе международных стандартов.

Ключевые слова: интегративное обучение, модифицированная модель, образовательная цивилизация, деятельностно-компетентностный подход, образовательная парадигма, современные тенденции, наука, идея, знание, умение, навык.

KIRISH

O'qitishga integrativ yondashuv tamoyili, ya'ni ta'lim mazmunini o'zaro bog'liq holda o'qitish g'oyasi har qanday davrda ham ilgari surib kelinadi. Mashhur chex pedagogi Yan A. Komenskiy (Comenius) allaqachon fanlarni alohida o'qitish bilimlarning ortiqcha bo'laklanishiga olib kelishini ta'kidlab, bilimlarni yaxlit mavzular atrofida "integratsiyalashgan" holda guruhlashni tavsiya etgan edi.

Bugungi kunda fanlararo integratsiyaga ehtiyoj yanada ortib bormoqda – turli sohalardagi ilmiy va ijtimoiy muammolarni hal etishda bilimlarning uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, integrativ yondashuv maktablarda ta'lim mazmunini bir nechta fanlarni bog'lagan holda berish imkonini beruvchi zamonaviy model sifatida qaralmoqda.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini metodik tayyorlashda xalqaro tajribalarga mos modifikatsion ko'rinishni ishlab chiqish, amaliyotda mavjud tajribalarni tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Metodik tayyorgarlikni ta'limiy-tarbiyaviy faoliyatdan ajratib qarash mumkin emas.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Dunyoda ta'lim sivilizatsiyasi va insoniyatning yaxlit, barqaror taraqqiyoti negizida bilim olishdan faoliyatga yo'naltirilgan kompetensiyaviy ta'lim paradigmasiga o'tish jarayoni jamiyat rivojlanishining zamonaviy tendensiyalariga mos, raqobatbardosh kadrlarga bo'lgan talabning tobora ortib borishiga olib keldi. Globallashuv kontekstida oliy ta'lim sifati mamlakatning barqaror raqobatbardoshligini ta'minlab beradi va "boshlang'ich

ta'lim jarayonini baholash va integratsion-innovatsion vositalarini takomillashtirish, yuksak natijalarga erishish imkonini beruvchi ta'lim mazmunini amaliyotga joriy etish", shuningdek, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish maqsadida "boshlang'ich ta'lim yo'nalishlarida samarali o'quv jarayonini tashkil etish" masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda ^[1].

Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha qator ilmiy izlanishlar olib borilgan. "O'zbek tilining izohli lug'ati"da tayyorgarlik quyidagicha ta'riflanadi:

1. Tayyor holga kelish, keltirish ishlari; tayyorlash, tayyorlanish harakati; hozirlik.
2. Tayyorlik, hozirlik holati ^[2].

M.I. Tashpulatova bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish bo'yicha olib borgan tadqiqotida ushbu tayyorgarlikni belgilovchi rag'batlantiruvchi, kognitiv, jarayonli va integrativ mezonlarni aniqlab, ularni tashkil etish mexanizmini ishlab chiqqan. Tadqiqotchining fikricha, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining ta'lim jarayonidagi metodik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish ustuvor vazifa sanaladi. Buning uchun boshlang'ich sinf o'qituvchisidan zamonaviy talablarga javob bera oladigan, mustaqil fikrlaydigan, intellektual salohiyatli, chuqur bilim va ilmiy dunyoqarashga ega, puxta metodik tayyorgarlikka ega bo'lgan shaxs bo'lishi talab etiladi ^[3, 28-b.].

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining masofaviy ta'lim sharoitida metodik tayyorgarligini rivojlantirishga qaratilgan bazani shakllantirish jarayonida professor-o'qituvchilar quyidagi kompetensiyalarga ega bo'lishi lozim ^[1]:

- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida metodik tayyorgarlikni takomillashtirishga xizmat qiladigan o'quv-tarbiya jarayonini loyihalashtirish, masofaviy ta'limga aloqador metodikani ishlab chiqish;
- innovatsion-raqamli texnologiyalarni qo'llagan holda o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etish;
- xorijiy tajribani o'quv-tarbiya jarayoniga integratsiya qilish;
- masofaviy ta'lim sharoitida kerakli sayt va platformalardan foydalanish ko'nikmasini shakllantirish.

Metodik tayyorgarlikni takomillashtirishning birinchi yo'nalishi – fan, g'oya, bilim, ko'nikma va malaka uyg'unligiga asoslanadi. Bu bosqichda metodik zaxirani rivojlantirishga qaratilgan mutaxassislik fanlari tanlanadi, zamonaviy xorijiy g'oyalar ilgari suriladi, mavjud bilimlarning avtomatlashuvini ta'minlovchi ta'lim mazmuni loyihalashtiriladi.

Ikkinchi yo'nalishda – nazariy va amaliy bilimlar an'anaviy, masofaviy yoki aralash ta'lim shakllari orqali o'zlashtirilishi va yetkazilishi aniqlanadi. Uchinchi yo'nalishda aynan masofaviy ta'lim sharoitida nazariy va amaliy bilimlarni modifikatsion (inversion, inkorporativ, adaptiv) usullar orqali qabul qilish va yetkazish shakllari tatbiq etiladi. To'rtinchi yo'nalishda esa integrativ, yondashuvli va kognitiv usullar orqali samarali ta'lim jarayoni tashkil etiladi ^[4, 166-b.].

Boymurodova Gulzoda Toshtemirovna boshlang'ich sinf o'qituvchilari kasbiy-shaxsiy tayyorgarligining texnologik tizimini takomillashtirish mazmunida izlanishlar olib borgan. U, mavjud metodik tayyorlash tizimini boshlang'ich ta'limda sodir bo'layotgan innovatsion jarayonlarga moslashtirish, shuningdek, metodik tayyorgarlikni takomillashtirish texnologiyalarini ishlab chiqish zarurligini ta'kidlagan ^[5, 16-b.].

An'anaviy o'qitish metodikasida talabalar dars mashg'ulotlarida, asosan, tinglaydi, kuzatadi, yodlaydi, takrorlaydi va qayta bayon qiladi, biroq kamroq fikr yuritadi. Amaliyotda ularga muammo qo'yish, gipoteza ilgari surish, yechim izlash, fikr yuritish, taqqoslash, bog'lanishlar va munosabatlarni aniqlash imkoniyati deyarli berilmaydi. Shu sababli, boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan ishlashda ham ular faol o'qitish usullari va shakllardan foydalanish bo'yicha yetarli namunaga ega bo'lmaydi.

Amaldagi metodik tayyorgarlik jarayonida, asosan, allaqachon ishlab chiqilgan mazmun asosida tahlil qilish, baholash, tuzilma yaratish kabi harakatlar bajariladi. Talabalarga mustaqil ravishda o'quv jarayonini loyihalash yoki o'quv vaziyatlariga mos komponentlarni yaratish imkoniyati yetarli darajada berilmaydi. Bundan tashqari, e'tibor ko'proq mavjud mazmun bilan ishlashga qaratiladi.

Bitiruvchilarning keyingi pedagogik faoliyati bo'yicha olib borilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, ular boshlang'ich maktabdagi zamonaviy pedagogik muhit talablariga har doim ham mos kelavermaydi. Bo'lajak o'qituvchilar o'z tayyorgarliklarini, asosan, predmet-ma'noviy ta'lim paradigmalarining ustuvor bo'lgan sharoitida olganlar.

Ular, odatda, tinglaydi. Bunday nazariy kurslar fanning mantiqiy ketma-ketligiga asoslanib tuzilgan bo'lib, universitetda o'zlashtirilayotgan barcha bilimlar "to'plami" sifatida emas, balki bilim, ko'nikma va malakalarni mustaqil tarzda chuqurlashtirish va to'ldirish usullarini egallashga qaratilmagan bo'ladi ^[6, 29-b.].

Talabalar kasbiy tayyorgarligida quyidagi qarama-qarshiliklar mavjud:

- mavjud metodik tajribani o'zlashtirish va rivojlantiruvchi ta'limni ta'minlash o'rtasida;
- maktabdagi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim ideologiyasi va metodikasi bilan universitetdagi predmetga yo'naltirilgan ideologiya va metodika o'rtasida.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarlik tizimi hozirgi boshlang'ich maktabdagi innovatsion jarayonlarga mos tarzda tub islohotlar va takomillashtirishni talab etadi.

Zamonaviy tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini psixologik-pedagogik va kasbiy tayyorlash masalasi quyidagi yo'nalishlarda ochib beriladi:

- o'zini aktualizatsiya qilish ehtiyoji (bu – ijodiy o'sishning asosi);
- kasbiy tayyorgarlik jarayonida talabalarni bilishga qiziqishini shakllantirish;
- ko'p bosqichli pedagogik ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchisini tayyorlash;
- iqtidorli boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashga tayyorlash va boshqalar (L.L. Adolf, L.K. Veretenikova, T.I. Voronova, T.E. Demidova, N.G. Dendeberya, M.K. Maremkulova, V.V. Rodionova, V.A. Slastenin, A.P. Chekin va boshqalar).

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ilmiy ma'lumotlar to'plash va ularni tahlil qilishda asosan nazariy manbalarni o'rganish va kontent tahlili usullaridan foydalanildi. Maqolaga oid asosiy ma'lumotlar oliy ta'lim sohasida boshlangan islohotlar, boshlang'ich ta'lim metodikasi, hamda pedagogik tayyorgarlik bo'yicha mavjud ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar va rasmiy hujjatlar tahlili asosida yig'ildi. Shuningdek, tadqiqotda ilgari e'lon qilingan adabiyotlar mazmuni jihatdan solishtirilib, muammolar va takliflar aniqlashtirildi. Olingan ma'lumotlar mantiqiy tahlil va umumlashtirish asosida guruhlab baholandi, mavjud ilmiy qarashlar asosida metodik tayyorgarlik darajasi va unga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilindi. Shu yo'l bilan ilmiy asoslangan xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ayrim tadqiqotlar bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining shaxsida ijodiy komponentlarni rivojlantirishga bag'ishlangan. Jumladan, psixologik-pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida talabalar ijodiy faoliyati, pedagogik ijodkorlik, pedagogik mahorat va boshqa jihatlar o'rganiladi (N.M. Brujukova, G.Sh. Gaynutdinova, N.V. Maksimenko va boshqalar).

Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tayyorlash masalasiga V.A. Slastenin alohida e'tibor qaratadi. Muallif tomonidan ishlab chiqilgan boshlang'ich sinf o'qituvchisining professionogrammasi ^[7] quyidagi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi:

- pedagogika va boshlang'ich ta'lim metodikasi sohasida egallangan bilimlarni o'quv-tarbiya vazifalarini hal etishda, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda qo'llay bilish;
- ta'lim natijalarini prognoz qilish va o'quvchilarning ehtimoliy qiyinchiliklari hamda xatolarini oldindan ko'ra bilish;
- o'quv-tarbiya materialini tanlash, tahlil qilish va sintez qilish;
- pedagogik maqsadga muvofiq o'qitish metodlarini tanlash va ularni asosli qo'llash;
- o'zini o'quvchi o'rniga qo'yib fikrlay olish;
- samarali usullar, metodlar va ish shakllarini o'zlashtirish maqsadida boshqa o'qituvchilarning tajribasini tahlil qilish;
- o'z tajribasini nazariya bilan bog'lash;
- maktab mashqlari va turli darajadagi masalalarni yechish;
- ilmiy va metodik tayyorgarlikni uyg'unlashtirish, bilimlarini uzluksiz to'ldirib borish va ilg'or o'qitish usullaridan mohirona foydalanish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida bayon qilinganlardan kelib chiqib, quyidagi xulosalarni bildirish mumkin: boshlang'ich sinf o'qituvchisining metodik tayyorgarligiga bir qator muhim talablar qo'yiladi. Bular quyidagilardan iborat:

- mutaxassis kichik maktab yoshidagi bolalarni individual-differensial yondashuv asosida o'qitish va tarbiyalash usullarini egallagan bo'lishi;
- o'quvchilarda atrof-muhit, umuminsoniy axloqiy qadriyatlar, tabiat hodisalari va ijtimoiy jarayonlar haqida yaxlit tasavvur shakllantirish, shuningdek, madaniyat va san'at yutuqlarini o'zlashtirish bo'yicha zarur ko'nikmalarga ega bo'lishi;
- o'quv-tarbiya faoliyatini samarali tashkil etish, faoliyat, mustaqillik va bilishga qiziqishni rivojlantirish uchun optimal usullarni tanlay olish qobiliyatiga ega bo'lishi;
- individual, guruhli va jamoaviy ish shakllarini uyg'unlashtira olishi;
- eksperimental dastur va darsliklar mazmunini tahlil qilish, o'rganilayotgan material mazmuniga zaruriy o'zgartirishlar kiritish, didaktik materiallarni tanlash va ishlab chiqish ko'nikmalariga ega bo'lishi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Saidova M.J. Masofaviy ta'lim sharoitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish. Pedagogika fanlari doktori (Doctor of Science) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. Toshkent – 2022. 260 b.
2. O'zbek tilining izohli lug'ati. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi. Davlat ilmiy nashriyoti. Toshkent. https://n.ziyouz.com/books/uzbek_tilining_izohli_lugati/O'zbek%20tilining%20izohli%20lug'ati%20-%20T.pdf
3. Tashpulatova M.I. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish. Dissertatsiya. Toshkent, 2017. – 28 b.
4. Saidova M. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini takomillashtirish mazmuni // Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. Uzluksiz ta'lim tizimida ta'lim mazmunini yanada takomillashtirish istiqbollari: muammo va yechimlar. – Buxoro, 2022. – 163–167 b.
5. Boymurodova G.T. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari kasbiy-shaxsiy tayyorgarligining texnologik tizimi. Diss... avtoreferat. Qoraqalpog'iston, 2017. – 16 b.
6. Амосова П.В. Методико-математическая подготовка студентов педагогических факультетов к развитию творческой личности школьников при обучении математике. – Астрахань, 1999. – 178 с.
7. Сластенин В.Л. К вопросу о профессиограмме учителя общеобразовательной школы // Советская педагогика. – 1973. – № 5. – С. 45.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.